

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI
ÜLEMNÕUKOGU JA VALITSUSE
TEATAJA

24. november 1989

Nr. 36 (914)

24. aastakäik

SISUKORD

I

Eesti NSV Ülemnõukogu poolt vastuvõetud seadused ja otsused
(Eesti NSV Ülemnõukogu üheteistkümnenda koosseisu
kolmeteistkümnes istungjärk)

551. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Kingissepa Roomassaare valimisringkonnast nr. 196 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku volituste ennetähtaegse lõppemise kohta.
552. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu valimisseadus.
553. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Eesti NSV seaduse «Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi valitsusest» eelnõu kohta.
554. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi ettevõtteseadus.
555. Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi eelarveseadus.
556. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Eesti NSV hinnaseaduse eelnõu kohta.
557. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku Alfred Küti arupärimisest Eesti NSV Ministrite Nõukogule Jõgeva rajoonis toimunud põlengute põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamise kohta.
558. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus NSV Liidu seaduse «NSV Liidu rahvaste keeltest» eelnõu kohta.
559. Eesti NSV Ülemnõukogu otsus Eesti NSV Ülemnõukogu kaheteistkümnenda koosseisu saadikute valimispäeva määramise kohta.
*
*
560. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi seadlus Anu Kõbasele ja Kalle Tamrale Eesti NSV aunimetuse andmise kohta.

I

Eesti NSV Ülemnõukogu poolt vastuvõetud seadused ja otsused

(Eesti NSV Ülemnõukogu üheteistkümnenda koosseisu kolmeteistkümnes istungjärk)

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS**551 Kingissepa Roomassaare valimisringkonnast nr. 196 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku volituste ennetähtaegse lõppemise kohta**

Seoses L. Lentsmani isikliku avaldusega saadikuvolituste mahapanemise kohta Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

NSV Liidu seaduse «NSV Liidu rahvasaadikute staatuse kohta» 10. paragrahvi alusel lugeda Kingissepa Roomassaare valimisringkonnast nr. 196 valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku Leonid Nikolai p. Lentsmani volitused lõppenuks enne tähtaega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RUUTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

552 EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU VALIMISSEADUS**I peatükk****ÜLDSÄTTED****§ 1. Valimissüsteemi alused**

Eesti NSV Ülemnõukogu kui alaliselt tegutseva kõrgeima riigivõimuorgani saadikuid valivad Eesti NSV kodanikud üldise, ühetaolise ja otsese valimisõiguse alusel salajasel hääletamisel.

§ 2. Üldine valimisõigus

(1) Õigus valida on Eesti NSV kodanikel, kes on saanud 18-aastaseks ja elavad Eesti NSV-s.

(2) Eesti NSV kodanik valib ainult oma elukohajärgses valimisringkonnas.

(3) Rahvasaadikuks võib kandideerida iga vähemalt 21-aastane Eesti NSV kodanik, kes on Eesti NSV-s elanud vähemalt 10 aastat.

(4) Valimisest ei võta osa psüühiliselt haiged kodanikud, kelle kohus on seadusega kehtestatud korras tunnistanud teovõimetuks, samuti kodanikud, kes on kohtu poolt süüdi mõistetud ja kannavad karistust vabaduskaotuskohas või kes on kohtu poolt suunatud sundraviasutusse.

(5) Eesti NSV kodaniku valimisõiguse mis tahes otsene või kaudne piiramine on keelatud alustel, mis ei ole nimetatud käesoleva paragrahvi esimeses, teises, kolmandas ja neljandas lõikes.

§ 3. Ühetaoline valimisõigus

Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute valimisel on valijal üks hääl, valijad võtavad valimisest osa võrdsel alusel.

§ 4. Otsene valimisõigus

Kodanikud valivad rahvasaadikuid vahetult.

§ 5. Salajane hääletamine

Hääletamine rahvasaadikute valimisel on salajane. Igasugune kontroll valijate tahtevabaduse üle on keelatud.

§ 6. Valimise läbiviimine valimiskomisjonide poolt

Valimise läbiviimise tagavad valimiskomisjonid, mis moodustatakse töökollektiivide, saadikukandidaatide ülesseadmise õigust omavate ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste ning valijate elukohajärgsete koosolekute esindajaist.

§ 7. Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku staatuse ja ametiseisundi ühitamatus

Kodanikud, kes kuuluvad Eesti NSV Ministrite Nõukogu koosseisu (välja arvatud Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimees), samuti Eesti NSV Ülemkohtu esimees, tema asetäitjad, liikmed ja rahvakaasistujad, rajoonide, linnade ja Tallinna linnarajoonide rahvakohtunikud, Eesti NSV prokurör, tema asetäitjad, Eesti NSV Rahvakontrolli Komitee esimees, tema asetäitjad ning Eesti NSV riiklik peaarbiter, tema asetäitjad ja riiklikud arbiterid ei või olla ühtaegu Eesti NSV Ülemnõukogu saadikud.

§ 8. Väeosade territooriumil elavate sõjaväelaste osavõtt valimistest

(1) Väeosade territooriumil elavad sõjaväelased ja nende perekonnaliikmed, kes on saanud 18-aastaseks, arvestamata nende väeosa territooriumil elamise aega, võivad valida neli rahvasaadikut Eesti NSV Ülemnõukogusse Eesti NSV territooriumil asuvates väeosades moodustatavate ühemandaadiliste valimisringkondade kaudu. Väeosades moodustatavas valimisringkonnas valimise territoriaalkomisjonidele pandud ülesannete täitmiseks moodustab Eesti NSV Ülemnõukogu hiljemalt kolm kuud enne valimispäeva valimise ringkonnakomisjoni.

(2) Väeosades valimisringkonna ja -jaoskondade ning valimise ringkonna- ja jaoskonnakomisjonide moodustamine, saadikukandidaatide ülesseadmine ja muud valimisüritused toimuvad käesoleva seadusega kehtestatud tähtaegadel ja korras.

(3) Väeosades seavad valijate koosolekud üles oma esindaja Eesti NSV Valimiskomisjoni, samuti esindajad väeosades moodustatava valimisringkonna ringkonnakomisjoni ja esindajad väeosas moodustatavatesse valimise jaoskonnakomisjoni. Valimise jaoskonnakomisjoni esimese koosoleku kutsub kokku väeosa komandör. Saadikukandidaadid väeosades moodustatud valimisringkonnas seatakse üles väeosades valijate koosolekutel käesoleva seaduse nõudeid arvestades.

(4) Väeosades moodustatud valimisjaoskondades võib valimise jaoskonnakomisjon kuulutada hääletamise lõppenuks mis tahes ajal, kui kõik nimekirja kantud valijad on hääletanud.

§ 9. Vastutus valimisseaduse rikkumise eest

(1) Kodanik, kes takistab vägivalda, pettuse või ähvardusega või muul viisil valijal vabalt teostamast tema õigust valida või olla valitav rahvasaadikuks või tegemast valimiseelset agitatsiooni, samuti valimis komisjoni liige, riigi- või ühiskondliku organi ametiisik ning kodanik, kes on võltsinud valimisdokumente või -tulemusi, teadvalt ebaõigesti lugenud hääli või rikkunud hääletamissaladust või mõnel muul viisil rikkunud käesolevat seadust, kannab vastutust seadusega ettenähtud korras.

(2) Vastutusele võetakse ka isik, kes on teadvalt levitanud saadiku kandidaadi kohta valet või teisi teda häbistavaid väljamõeldisi, ükskõik millisel viisi alandanud tema au ja väärikust.

II peatükk

VALIMISE MÄÄRAMINE JA VALIMISRINGKONDADE MOODUSTAMINE

§ 10. Valimise määramine

(1) Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute valimispäeva määrab Eesti NSV Ülemnõukogu hiljemalt neli kuud enne Ülemnõukogu volituste tähtsaja lõppemist.

(2) Eesti NSV Ülemnõukogu võib määrata Eesti NSV Ülemnõukogu ennetähtaegse valimise.

(3) Eesti NSV Ülemnõukogu valitakse viieks aastaks.

§ 11. Valimisringkondade moodustamine

(1) Eesti NSV Ülemnõukogu valimisel moodustatakse ühe- või mitmemandaadilised valimisringkonnad.

(2) Eesti NSV Ülemnõukogu on 105-liikmeline. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium moodustab hiljemalt kolm kuud enne valimispäeva lisaks käesoleva seaduse § 8 kohaselt väeosi hõlmavale neljale ühemandaadilisele valimisringkonnale rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade rahvasaadikute nõukogude või nende täitevkomiteede ettepanekuid arvestades Eesti NSV Ülemnõukogu valimisringkonnad selliselt, et iga rajoon ja vabariikliku alluvusega linn, Tallinnas iga linnarajoon saab kaks saadikumandaati, ülejäänud saadikumandaadid jagatakse lihtkvoodi ja suurimate jääkide põhimõttel, lähtudes vastavas rajoonis või vabariikliku alluvusega linnas elavate valijate arvestuslikust arvust.

(3) Teadaande valimisringkondade moodustamise kohta ja nende piiride kirjelduse koos valijate eeldatava arvuga igas valimisringkonnas avaldab Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium hiljemalt 85 päeva enne valimispäeva.

III peatükk

VALIMISJAOSKONNAD

§ 12. Valimisjaoskondade moodustamine

(1) Hääletamise ning häälte lugemise korraldamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu valimisel jaotatakse rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade territoorium valimisjaoskondadeks. Valimisjaoskondade moodustamisel asub valimisjaoskond tervikuna ühes valimisringkonnas.

(2) Valimisjaoskondi võidakse moodustada ka valimispäeval sõidus olevatel laevadel, mis väljuvad varem kui 14 päeva enne valimispäeva kodusadamast. Need valimisjaoskonnad kuuluvad laeva kodusadama valimisringkonda.

§ 13. Valimisjaoskondade moodustamise kord ja normid

(1) Valimisjaoskondi moodustavad rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade rahvasaadikute nõukogud või nende täitevkomiteed. Valimispäeval sõidus olevatel laevadel moodustavad valimisjaoskondi nimetatud rahvasaadikute nõukogud või nende täitevkomiteed, kelle territooriumil laeva kodusadam asub.

(2) Valimisjaoskonnad moodustatakse hiljemalt 75 päeva enne valimispäeva. Teadaanne valimisjaoskondade moodustamise ning nende piiride kohta avaldatakse hiljemalt kaks kuud enne valimispäeva vastava rajooni või linna ajalehes, näidates ära jaoskonnakomisjoni ja hääletamisruumi asukoha. Nimetatud teadaannet korratakse hiljemalt 15 päeva enne valimisi.

(3) Valimisjaoskonnad moodustatakse vähemalt 20 ja mitte rohkem kui 3000 valijaga. Erandjuhtudel võib Eesti NSV Valimiskomisjoni loal moodustada valimisjaoskondi ka vähem kui 20 või enam kui 3000 valija olemasolu korral.

IV peatükk

VALIJATE NIMEKIRJAD

§ 14. Valijate nimekirjade koostamine

(1) Eesti NSV Ülemnõukogu valimise läbiviimiseks koostab iga valimisjaoskonna valijate nimekirja vastav valimise jaoskonnakomisjon koos vastava rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteega. Seda tehakse Eesti NSV Valimiskomisjoni poolt määratud vormi kohaselt kas selleks trükitud plankidel või raaliga. Valitud nimekiri koostatakse olemasolevate andmete alusel, vajaduse korral kontrollib nende õigsust valimise jaoskonnakomisjon aktiivi kaasabil.

(2) Valijate nimekirja koostamise õigsuse eest vastutavad valimise jaoskonnakomisjoni esimees ja sekretär, kes kinnitavad valijate nimekirja õigsust oma allkirjaga valijate nimekirja lõpus.

§ 15. Valijate nimekirja kandmise kord

(1) Valijate nimekirja kantakse kõik valimisõiguslikud Eesti NSV kodanikud, kes valimispäevaks on saanud või sel päeval saavad 18-aastaseks ja kes nimekirja koostamise ajal elavad selle valimisjaoskonna territooriumil.

(2) Valijate elukoha üle vaidluse tekkimisel kantakse valija valijate nimekirja vastavalt sissekirjutusele passis.

(3) Valijat võib kanda ainult ühte valijate nimekirja.

§ 16. Valijate nimekirja tutvustamine valijatele ja selles paranduste tegemine

(1) Valijate nimekirja tutvustamine valijatele algab valimise jaoskonnakomisjoni ruumes 15 päeva enne valimispäeva. Iga valija võib valijate nimekirjas vigade avastamisel nõuda valimise jaoskonnakomisjonilt

nende kõrvaldamist. Vead tuleb parandada kohe, kui aga vea parandamiseks on vaja täiendavat kontrolli, siis tuleb seda teha kahe päeva jooksul ettepaneku esitamisest arvates. Kui paranduse tegemiseks ei ole alust, teatatakse sellest ettepaneku esitajale hiljemalt kahe päeva jooksul. Selle otsuse peale võib kaevata hiljemalt viis päeva enne valimispäeva vastavale rajooni või vabariikliku alluvusega linna valimiskomisjonile, kes on kohustatud kaebuse läbi vaatama kolme päeva jooksul ning kelle otsus on lõplik. Paranduse valijate nimekirjas teeb vastavalt sellele otsusele valimise jaoskonnakomisjon viivitamatult.

(2) Valijate nimekirjadesse kantud kodanikke nimekirjast valimispäeval ei kustutata.

(3) Valijate nimekirjast eksituse tõttu välja jäänud valija kannab valimise jaoskonnakomisjon nimekirja lisasse, millele jaoskonnakomisjoni esimees ja sekretär valimispäeval hääletamise lõpetamisel alla kirjutavad.

V peatükk

VALIMISKOMISJONID

§ 17. Valimiskomisjonide süsteem

(1) Eesti NSV Ülemnõukogu valimisi valmistavad ette ja viivad läbi:

- 1) Eesti NSV Valimiskomisjon;
- 2) rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade valimiskomisjonid (valimise territoriaalkomisjonid);
- 3) valimise jaoskonnakomisjonid.

(2) Eesti NSV Valimiskomisjoni ja valimise territoriaalkomisjonide volituste aeg on viis aastat.

§ 18. Eesti NSV Valimiskomisjoni moodustamine

(1) Eesti NSV Valimiskomisjoni moodustab ja teeb selle koosseisu muudatusi Eesti NSV Ülemnõukogu. Komisjoni koosseisu kuuluvad esimees, esimehe asetäitja, sekretär ja 15 liiget.

(2) Eesti NSV Valimiskomisjon moodustatakse hiljemalt kolm kuud enne valimispäeva. Ettepanekuid Eesti NSV Valimiskomisjoni isikulise koosseisu kohta esitavad rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade rahvasaadikute nõukogud või nende täitevkomiteed ning saadikukandidaatide ülesseadmise õigust omavate ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste vabariiklikud esinduskogud.

(3) Eesti NSV Valimiskomisjoni tegevuse organisatsioonilise ja tehnilise teenindamise tagab sekretariaat.

§ 19. Rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade valimiskomisjonide moodustamine

(1) Rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade valimiskomisjone (valimise territoriaalkomisjone) moodustavad ja nende koosseisu teevad muudatusi vastavad rahvasaadikute nõukogud või nende täitevkomiteed. Komisjoni koosseisu kuulub 5 kuni 18 (Tallinnas valimise linnakomisjoni kuni 30) liiget.

(2) Valimise territoriaalkomisjonid moodustatakse hiljemalt kolm kuud enne valimispäeva. Esindajaid rajoonide ja vabariikliku alluvusega linnade valimiskomisjonidesse seavad üles nende territooriumil asuvad töökollektiivid või nende nõukogud ja töökollektiivide allüksused ning saadikukandidaatide ülesseadmise õigust omavate ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste rajooni- või linnaorganid.

§ 20. Eesti NSV Valimiskomisjoni volitused

Eesti NSV Valimiskomisjon:

1) kontrollib Eesti NSV territooriumil käesoleva seaduse täitmist ning tagab selle ühetaolise kohaldamise; annab juhiseid ja selgitusi selle täitmise kohta;

2) suunab teiste valimiskomisjonide tegevust;

3) otsustab valimise materiaal-tehnilise kindlustamise küsimusi;

4) kehtestab Eesti NSV Ülemnõukogu valimisel valimisdokumentide vormid ja nende hoidmise korra, valimiskastide ja -pitsatite näidised;

5) peab arvestust ülesseatud Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaatide kohta;

6) kuulab valimiskomisjonide, vajaduse korral aga ükskõik millise Eesti NSV territooriumil asuva riigi- või ühiskondliku organi, ettevõtte, asutuse, organisatsiooni informatsiooni valimise korraldamise küsimustes;

7) kontrollib Eesti NSV Ülemnõukogu valimise läbiviimise õigsust;

8) teeb kokkuvõtte Eesti NSV Ülemnõukogu valimisest ning avaldab tediaande valimise tulemuste kohta; registreerib valitud Eesti NSV Ülemnõukogu saadikud ja avaldab nende nimekirja;

9) teeb ettepanekud Eesti NSV Ülemnõukogule Ülemnõukogusse valitud kodanike saadikuvolituste tunnustamiseks või lõpetamiseks;

10) otsustab kordus- ja asendusvalimise korraldamise küsimusi;

11) vaatab läbi avaldused ja kaebused Eesti NSV Ülemnõukogu valimise territoriaalkomisjonide otsuste ja tegevuse peale ning teeb nende suhtes otsused;

12) täidab muid volitusi vastavalt käesolevale seadusele.

§ 21. Valimise territoriaalkomisjonide volitused

Valimise territoriaalkomisjon:

1) tegutseb Eesti NSV Valimiskomisjoni suunamisel ja kontrollib käesoleva seaduse täitmist vastava rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil;

2) kuulab valimise jaoskonnakomisjonide, riigi- ja ühiskondlike organite, ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide informatsiooni valimise korraldamise küsimuses;

3) otsustab valimise materiaal-tehnilise kindlustamise küsimusi Eesti NSV Valimiskomisjoni poolt eraldatud summade piires;

4) peab arvestust vastava rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil Eesti NSV Ülemnõukogusse ülesseatud saadikukandidaatide kohta ja teatab nende ülesseadmisest Eesti NSV Valimiskomisjonile;

5) registreerib Eesti NSV Ülemnõukogusse ülesseatud saadikukandidaadid ja nende usaldusmehed ning annab neile vastavad tõendid;

6) pöördub valijate poole ettepanekuga saadikukandidaatide ülesseadmiseks nendes valimisringkondades, kus seda veel 5 päeva enne ülesseadmise lõppemist ei ole tehtud;

7) kinnitab valimissedelite teksti ning tagab valimissedelite valmistamise ja nendega valimise jaoskonnakomisjonide varustamise;

8) kontrollib valimise läbiviimise õigsust; teeb kindlaks Eesti NSV Ülemnõukogu saadikute valimise tulemused oma territooriumil;

9) moodustab valimise jaoskonnakomisjonid ja teeb nende koosseisu muudatusi, suunab nende tegevust;

10) vaatab läbi avaldused ja kaebused valimise jaoskonnakomisjonide otsuste ja tegevuse peale ning teeb nende kohta otsused;

11) korraldab kordus- ja asendusvalimisi;

12) täidab muid volitusi vastavalt käesolevale seadusele.

§ 22. Valimise jaoskonnakomisjonide moodustamine

(1) Valimise jaoskonnakomisjonid moodustab vastav rajooni või vabariikliku alluvusega linna valimiskomisjon hiljemalt 45 päeva enne valimispäeva. Komisjoni koosseisu kuulub 3 kuni 15 liiget.

(2) Esindajaid valimise jaoskonnakomisjonide koosseisu seavad hiljemalt 50 päeva enne valimispäeva üles vastava rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil asuvad töökollektiivid või nende nõukogud ja töökollektiivide allüksused, saadikukandidaatide ülesseadmise õigust omavate ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste rajooni- või linnaorganid ja allorganisatsioonid ning valijate elukohajärgsed koosolekud.

(3) Kui valimise jaoskonnakomisjonide moodustamise ajaks ei ole mõne valimise jaoskonnakomisjoni koosseisu nõutaval arvul esindajaid üles seatud, pöördub valimise territoriaalkomisjon töökollektiivide või nende nõukogude ja töökollektiivide allüksuste, saadikukandidaatide ülesseadmise õigust omavate ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste rajooni- või linnaorganite ja alorganisatsioonide ning valijate elukohajärgsete koosolekute poole ettepanekuga täiendavaks esindajate ülesseadmiseks selle valimise jaoskonnakomisjoni koosseisu.

§ 23. Valimise jaoskonnakomisjonide volitused

(1) Valimise jaoskonnakomisjon:

1) koostab valijate nimekirja;

2) tagab valijatele võimaluse valijate nimekirjaga tutvumiseks; võtab vastu ja vaatab läbi ettepanekud valijate nimekirjas paranduste tegemiseks; teeb valijate nimekirjas vajalikud parandused;

3) teeb valijatele teatavaks jaoskonnakomisjoni asukoha ja tööaja, valimispäeva ja hääletamise koha;

(4) võtab enne valimispäeva valimispäeval äraolevatelt valijatelt vastu valimissedeleid suletud ümbrikus;

5) tagab hääletusruumi ja valimiskastide ettevalmistamise;

- 6) korraldab valimispäeval hääletamist;
  - 7) loeb valimisjaoskonnas antud hääled;
  - 8) vaatab läbi valimise ettevalmistamise ja hääletamise korraldamisega seotud avaldused ja kaebused ning võtab nende kohta vastu otsused;
  - 9) täidab muid volitusi vastavalt käesolevale seadusele.
- (2) Valimise jaoskonnakomisjoni volitused lõpevad valitud rahva-saadikute volituste tunnustamisega.

§ 24. Valimiskomisjonide töökorraldus

(1) Valimiskomisjoni esimees, esimehe asetäitja ja sekretär valitakse komisjoni koosolekul. Komisjon, milles on vähem kui 5 liiget, valib esimehe ja sekretäri.

(2) Valimiskomisjoni koosolekud kutsub kokku selle esimees ja need on õiguspädevad, kui neist võtab osa vähemalt kaks kolmandikku komisjoni koosseisust. Valimise jaoskonnakomisjoni esimese koosoleku kutsub kokku vastav valimise territoriaalkomisjon. Komisjoni otsused võetakse vastu avalikul või salajasel hääletamisel lihthääletenamusega. Komisjoni liikmetel, kes ei ole nõus komisjoni otsusega, on õigus avaldada eriarvamust, mis lisatakse kirjalikult valimiskomisjoni koosoleku protokollile.

(3) Valimiskomisjonide volituste piires vastuvõetud otsused on täitmiseks kohustuslikud kõigile riigi- ja ühiskondlikele organitele, ettevõtetele, asutustele ja organisatsioonidele.

(4) Valimise jaoskonnakomisjoni otsuste ja tegevuse peale võib kaevata vastavale rajooni või vabariikliku alluvusega linna valimiskomisjonile, valimise territoriaalkomisjoni otsuste ja tegevuse peale Eesti NSV Valimiskomisjonile.

(5) Üks valimiskomisjoni liige võidakse komisjoni otsuse alusel vabastada valimise korraldamise ajaks töö- või ametikohustuste täitmisest keskmise palga säilitamisega valimise korraldamiseks eraldatavast rahast.

(6) Valimiskomisjoni liikmel pole õigust saadikukandidaatide poolt või vastu agiteerida.

§ 25. Muudatuste tegemine valimiskomisjonide koosseisu

Valimiskomisjoni liikme võib kohustuste täitmisest komisjonis vabastada selle komisjoni koosseisu kinnitanud organ tema isikliku avalduse või teda ülesseadnud töökollektiivi, ühiskondliku organisatsiooni, ühiskondliku liikumise või valijate elukohajärgse koosoleku esildise põhjal, samuti juhul, kui ta ei võta osa komisjoni tööst. Uue esindaja ülesseadmine ja tema kinnitamine komisjoni koosseisu toimub käesoleva seadusega kehtestatud korras.

§ 26. Avalikkus valimiskomisjonide töös

Valimiskomisjonid informeerivad elanikke oma koosolekutest, tehtud otsustest ja korraldatavatest üritustest. Komisjonide istungid on avalikud.

§ 27. Kaasabi valimiskomisjonidele nende volituste täitmisel

(1) Riigi- ja ühiskondlikud organid, ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja ametiisikud on kohustatud osutama valimiskomisjonidele kaasabi nende volituste täitmisel ning andma nende tööks vajalikke andmeid ja materjale.

(2) Valimiskomisjonidel on õigus pöörduda valimise korraldamise küsimustes riigi- ja ühiskondlike organite, ettevõtete, asutuste, organisatsioonide ja ametiisikute poole, kes on kohustatud tõstatatud küsimuse läbi vaatama ja andma valimiskomisjonile vastuse hiljemalt kolme tööpäeva jooksul.

VI peatükk

SAADIKUKANDIDAATIDE ÜLESSEADMINE JA REGISTREERIMINE

§ 28. Saadikukandidaatide ülesseadmine

(1) Saadikukandidaatide ülesseadmine algab 75 päeva ja lõpeb 45 päeva enne valimispäeva.

(2) Saadikukandidaatide ülesseadmise õigus on Eestimaa Kommunistlikul Parteil, ametiühingutel, kooperatiivsetel organisatsioonidel, Eestimaa Leninlikul Kommunistlikul Noorsooühingul, naisteühendustel, sõja- ja tööveteranide ning teadustöötajate ühendustel ja loomingulistel liitudel, töökollektiividel, samuti seadusega ettenähtud korras registreeritud ühiskondlikel organisatsioonidel ja ühiskondlikel liikumistel, kellel on vastavalt registreeritud põhikirjale õigus üles seada saadikukandidaate rahvasaadikute nõukogude valimisel, nende moodustatud valimisliitudel, valijate elukohajärgsetel koosolekutel ning kodanikualgatuse korras saadikukandidaadi ülesseadmiseks liitunud valijatel.

(3) Saadikukandidaate võivad üles seada antud valimisringkonnas asuvad töökollektiivid või nende allüksused. Saadikukandidaat seatakse üles töökollektiivi või selle allüksuse koosolekul, millest võtab osa üle poole töökollektiivi või selle allüksuse töötajatest, kuid mitte vähem kui 100 töötajat. Väikesed töökollektiivid või töökollektiivide allüksused võivad saadikukandidaate üles seada ühiselt. Saadikukandidaadid seatakse üles ühisel koosolekul, millest igast töökollektiivist või töökollektiivi allüksusest võtab osa üle poole töökollektiivi või töökollektiivi allüksuse töötajatest, kuid kokku mitte vähem kui 100 töötajat. Suurtes töökollektiivides, kus töötajate suure arvu tõttu pole võimalik töökollektiivi otsustusvõimelist koosolekut kokku kutsuda, võib saadikukandidaate üles seada töökollektiivide otsustusvõimelistel konverentsidel (volinike koosolekutel). Saadikukandidaatide ülesseadmise koosolekud on avalikud.

(4) Saadikukandidaatide ülesseadmise õigus kõikides valimisringkondades on ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste vabariiklikel otsustusvõimelistel esinduskogudel (konverentsidel, volikogudel, pleenumitel). Saadikukandidaatide ülesseadmise õigus on samuti ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumiste rajooni või vabariikliku alluvusega linna otsustusvõimelistel esinduskogudel vastava rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil moodustatud valimisringkondades.

(5) Saadikukandidaat võidakse üles seada ka valimisringkonnas valijate elukohajärgsel koosolekul, kui sellest võtab osa vähemalt 150 valijat.

(6) Iga töökollektiiv või selle allüksus, samuti teises rajoonis või vabariikliku alluvusega linnas asuv töökollektiivi allüksus, ühiskondliku organisatsiooni ja ühiskondliku liikumise vabariiklik, rajooni ja vabariikliku alluvusega linna esinduskogu ning valijate elukohajärgne koosolek ei või ühes valimisringkonnas üles seada rohkem saadikukandidaate kui selles valimisringkonnas on mandaate.

(7) Kodanikualgatuse korras saadikukandidaadi ülesseadmiseks elukohajärgsest liitunud valimisringkonna valijad ei või antud valimisringkonnas üles seada rohkem saadikukandidaate kui selles valimisringkonnas on mandaate.

(8) Saadikukandidaadi ülesseadmist võib algatada iga valija (sealhulgas esitada iseenda kandidatuuri).

§ 29. Saadikukandidaatide ülesseadmise vormistamine

(1) Saadikukandidaadi ülesseadmine vormistatakse Eesti NSV Valimiskomisjoni poolt kehtestatud vormi kohase töökollektiivi või selle allüksuse, ühiskondliku organisatsiooni, ühiskondliku liikumise või valijate elukohajärgse koosoleku protokollina. Kodanikualgatuse korras saadikukandidaadi ülesseadmine vormistatakse Eesti NSV Valimiskomisjoni poolt kehtestatud vormi kohase esildisena.

(2) Saadikukandidaat loetakse ülesseatuks, kui tema ülesseadmise poolt hääletas üle poole koosolekust osavõtjatest või esinduskogu koosseisust, kodanikualgatuse korras saadikukandidaadi ülesseadmisel aga siis, kui tema ülesseadmise poolt andis vormikohasele esildisele oma allkirja 75 valijat.

(3) Saadikukandidaadi ülesseadmisel kodanikualgatuse korras korraldab valijate toetusallkirjade kogumist ja allkirjade õigsuse eest vastutab valijate esindaja, kelleks võib olla saadikukandidaadi ülesseadmise algatanud kodanik.

(4) Saadikukandidaadi ülesseadmisel kodanikualgatuse korras kontrollivad valija allkirja õigsust pärast saadikukandidaatide ülesseadmise tähtaja lõppu valimise territoriaalkomisjonid omal algatusel või kirjaliku kaebuse põhjal, mille on esitanud vastavas valimisringkonnas kandideerinud saadikukandidaadid, neid saadikukandidaadiks ülesseadnud valijate esindajad või nende saadikukandidaatide usaldusmehed. Kui allkirja väidetav omanik seda omaks ei tunnista, siis allkiri tühistatakse.

(5) Töökollektiivi või selle allüksuse koosoleku, suurtes töökollektiivides konverentsi (volinike koosoleku), ühiskondliku organisatsiooni või ühiskondliku liikumise esinduskogu või koosoleku ning valijate elukohajärgse koosoleku protokoll esitatakse vastavale valimise territoriaalkomisjonile 3 tööpäeva jooksul pärast saadikukandidaadi ülesseadmist. Kodanikualgatuse korras saadikukandidaadi ülesseadmisel esitatakse esildis ülesseadmise kohta vastavale valimise territoriaalkomisjonile hiljemalt ülesseadmise tähtaja lõpuks.

(6) Protokollid või esildised valimise territoriaalkomisjonile esitamisel kontrollitakse dokumenti vastu võttev komisjoni liige selle vastavust kehtestatud vormi nõuetele. Nende nõuete rikkumise avastamisel antakse ülesseadjale ilmnenu vigade parandamiseks 72 tundi. Kui valimiskomisjoni poolt

vastuvõetud dokumentides leitakse vormistamisvigu hiljem, loetakse ülesseadmisdokumendid kehtivaks.

(7) Valimise territoriaalkomisjonile laekunud protokollide ja esildiste alusel koostab komisjon pidevalt täiendatavad ülesseatud saadikukandidaatide nimestikud, millega võimaldab tutvuda kõigil soovijail.

§ 30. Nõusolek saadikukandidaadina kandideerimiseks

(1) Saadikukandidaadiks ülesseatud kodanik annab kirjaliku nõusoleku kandideerimiseks vastavale valimise territoriaalkomisjonile hiljemalt registreerimise tähtaja alguseks. Nõusolekuavalduses peab saadikukandidaat täpselt märkima, millises valimisringkonnas ta on nõus kandideerima ning kui kaua ta on elanud Eesti NSV-s.

(2) Eesti NSV kodanik ei või olla üheaegselt enam kui kahe rahvasaadikute nõukogu saadik. Ta ei või kandideerida üheaegselt enam kui kahte rahvasaadikute nõukogusse. Saadikukandidaat ei või anda nõusolekut kandideerimiseks Eesti NSV Ülemnõukogusse enam kui ühes valimisringkonnas. Eesti NSV Ülemnõukogu saadikukandidaadiks esitav kodanik peab alaliselt elama või omama põhitöökoha selle rajooni või vabariikliku alluvusega linna territooriumil, kus ta on andnud nõusoleku kandideerimiseks.

(3) Kui ülesseatud saadikukandidaat pole vastavale valimiskomisjonile tähtjaks nõusolekuavaldust esitanud või kui ta on kandideerimast loobunud, kustutatakse tema nimi valimiskomisjoni poolt peetavast ülesseatud saadikukandidaatide nimekirjast.

§ 31. Saadikukandidaadi loobumine kandideerimast

Registreeritud saadikukandidaadil on õigus kandideerimast loobuda, kuid mitte hiljem kui 20 päeva enne valimispäeva, pöördudes kirjaliku avaldusega vastava valimise territoriaalkomisjoni poole ning teatades sellest ülesseadjale.

§ 32. Saadikukandidaatide täiendav ülesseadmine

(1) Kui ülesseatud saadikukandidaatide arv osutub võrdseks mandaatide arvuga või on jäänud sellest väiksemaks, samuti kui saadikukandidaat on välja langenud pärast saadikukandidaatide registreerimise tähtaja lõppemist ja järelejäänud kandidaatide arv ei ületa valimisringkonnas mandaatide arvu, pöördub vastav valimise territoriaalkomisjon valijate poole ettepanekuga seada üles uusi saadikukandidaate. Kui saadikukandidaat langeb välja vähem kui 15 päeva enne valimispäeva ja järelejäänud kandidaatide arv ei ületa valimisringkonnas mandaatide arvu, määrab Eesti NSV Valimiskomisjon saadikukandidaatide täiendava ülesseadmise ja registreerimise uued tähtjad ning viib läbi valimised selles valimisringkonnas hiljemalt kuu aja jooksul pärast üldist valimispäeva.

(2) Saadikukandidaatide täiendav ülesseadmine toimub käesoleva seadusega kehtestatud korras.

§ 33. Saadikukandidaatide registreerimine

(1) Ülesseatud saadikukandidaadi registreerimiseks on nõutavad vormikohane protokoll või esildis ülesseadmise kohta ning saadikukandidaadi kirjalik nõusolekuavaldus kandideerimiseks.

(2) Saadikukandidaate registreerib vastav valimise territoriaalkomisjon. Saadikukandidaatide registreerimine algab 40 päeva ja lõpeb 30 päeva enne valimispäeva.

(3) Vastav valimise territoriaalkomisjon ei või keelduda ülesseatud saadikukandidaadi registreerimisest, kui saadikukandidaat on üles seatud käesoleva seaduse nõuete kohaselt või kui puudused ülesseadmisdokumentides jõuti kõrvaldada nõutud aja jooksul. Registreerimisest keeldumise peale võib kolme päeva jooksul kaevata Eesti NSV Valimiskomisjonile, kelle kahe tööpäeva jooksul vastuvõetud otsus on lõplik ja vastavale valimise territoriaalkomisjonile kohustuslik.

(4) Käesoleva seaduse rikkumise avastamisel võib saadikukandidaadi registreerimise tühistada vaid saadikukandidaadi registreerinud valimise territoriaalkomisjon. Selle otsuse peale võib kaevata Eesti NSV Valimiskomisjonile, kelle kahe tööpäeva jooksul tehtud otsus on lõplik.

(5) Igale registreeritud saadikukandidaadile annab vastav valimise territoriaalkomisjon sellekohase tõendi.

(6) Valimise territoriaalkomisjon avalikustab hiljemalt kolmandal päeval pärast registreerimistähtaja lõppu andmed registreeritud saadikukandidaatide kohta, näidates ära iga saadikukandidaadi ees- ja perekonnanime, sünniaasta, ametikoha (tegevusala), töö- ja elukoha ning Eesti NSV-s elamise aja.

(7) Saadikukandidaat ei või kuuluda Eesti NSV Valimiskomisjoni, samuti selle valimisringkonna valimise territoriaalkomisjoni ja valimise jaoskonnakomisjoni, kus ta on saadikukandidaadina üles seatud. Saadikukandidaadiks ülesseatud kodanik, kes kuulub ühte nimetatud komisjonidest, loetakse vabastatuks kohustustest komisjonis tema saadikukandidaadiks registreerimise hetkest.

§ 34. Valimisedel

(1) Valimisedelid trükitakse eraldi eesti ja vene keeles ja seda korraldab vastav valimise territoriaalkomisjon. Valimisedelid antakse valimise jaoskonnakomisjonile üle hiljemalt 16 päeva enne valimispäeva.

(2) Eestikeelsele valimisedelile märgitakse saadikukandidaatide ees- ja perekonnanimi, venekeelsele valimisedelile märgitakse saadikukandidaatide perekonna-, ees- ja isanimi.

(3) Registreeritud saadikukandidaadid kantakse valimisedelile tähestiku järjekorras.

VII peatükk

SAADIKUKANDIDAADI TEGEVUSE PÕHITAGATISED

§ 35. Saadikukandidaadi õigus esineda koosolekul, kasutada massiteabevahendeid, saada informatsiooni

(1) Pärast valimise territoriaalkomisjoni poolt registreerimist luuakse saadikukandidaadile võimalused esinemiseks valimiseelsetel koosolekutel, nõupidamistel, istungitel, ajakirjanduses, televisioonis ja raadios.

(2) Riigi- ja ühiskondlikud organid ning ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhid on kohustatud abistama saadikukandidaati valijatega kohtumiste korraldamisel ning vajalike teatme- ja infomaterjalide saamisel.

§ 36. Saadikukandidaadi usaldusmehed

(1) Saadikukandidaadil võib olla kuni kümme usaldusmeest, kes pärast nende registreerimist vastava valimise territoriaalkomisjoni poolt aitavad saadikukandidaadil läbi viia valimiskampaaniat, esindavad tema huve suhetes riigi- ja ühiskondlike organitega ning valijate ja valimiskomisjonidega.

(2) Saadikukandidaat nimetab usaldusmehed oma äranägemisel ja teatab neist registreerimiseks valimise territoriaalkomisjonile. Pärast usaldusmeeste registreerimist annab valimiskomisjon neile tõendi.

(3) Usaldusmees ei või olla selle Eesti NSV Ülemnõukogu valimise territoriaalkomisjoni või jaoskonnakomisjoni liige, kes korraldab ja viib läbi tema poolt esindatava saadikukandidaadi valimised.

§ 37. Valimiseelne agitatsioon

(1) Eesti NSV kodanikele, töökollektiividele, ühiskondlikele organisatsioonidele ja ühiskondlikele liikumistele tagatakse saadikukandidaatide poliitiliste, tööalaste ja isiklike omaduste vaba ja igakülgne arutamine, samuti õigus agitatsiooniks koosolekutel, trükisõnas, televisioonis ja raadios.

(2) Valimiskomisjonid korraldavad saadikukandidaatide ülesseadjatele vastava sisseseadega ruumide andmise koosolekute ja miitingute pidamiseks, samuti võimaluste loomise valimiseelse agitatsiooni tegemiseks massiteabevahendites.

(3) Saadikukandidaadid korraldavad kohtumisi oma valijatega neile sobivas vormis. Valijate koosolekuid korraldavad saadikukandidaadi usaldusmehed koos vastava rahvasaadikute nõukogu täitevkomiteega, töökollektiivide, ühiskondlike organisatsioonide ja ühiskondlike liikumistega. Koosolekute ja kohtumiste ajast ja kohast teatatakse valimiskomisjonile ja valijatele aegsasti.

(4) Agitatsioon valimise päeval pole lubatud, välja arvatud varem ülespandud trükised väljaspool hääletusruumi.

§ 38. Saadikukandidaadi vabastamine töö- või ametikohustuste täitmisest osavõtuks valimiseelsetest üritustest

Saadikukandidaat vabastatakse pärast registreerimist valijatega kohtumiste ning valimiseelsetel koosolekutel, miitingutel, televisioonis ja raadios esinemise ajaks töö- või ametikohustuste täitmisest keskmise palga säilitamisega valimise korraldamiseks eraldatavast rahast.

§ 39. Saadikukandidaadi tasuta sõidu õigus

Saadikukandidaadil on pärast tema registreerimist õigus tasuta sõita iga liiki ühissõidukeis (välja arvatud takso) vastava valimisringkonna piires. Saadikukandidaadil, kes elab väljaspool valimisringkonda, on samasugune õigus sõiduks valimisringkonda ja tagasi elukohta.

§ 40. Valimisega seotud kulud

(1) Valimise korraldamiskulud tasutakse Eesti NSV Valimiskomisjoni määratud riiklike rahaliste vahendite arvel.

(2) Eesti NSV kodanikud, töökollektiivid, ühiskondlikud organisatsioonid ja ühiskondlikud liikumised võivad valimiseelseks agitatsiooniks kasutada oma raha Eesti NSV Valimiskomisjoni määratud ulatuses.

(3) Ettevõtted, asutused, organisatsioonid ja riigiorganid annavad valimise korraldamiseks valimiskomisjonide käsutusse tasuta vajalikud ruumid ja sisseseade.

§ 41. Saadikukandidaadi puutumatus

(1) Saadikukandidaati ei tohi võtta kriminaalvastutusele, vahistada ega tema suhtes kohaldada kohtu korras administratiivkaristust ilma Eesti NSV Valimiskomisjoni nõusolekuta.

(2) Ohu tekkimisel saadikukandidaadi ja tema perekonnaliikmete julgeolekule või vara puutumatusel tagavad õiguskaitseorganid saadikukandidaadi taotlusel vajaliku kaitse.

VIII peatükk

HÄÄLETAMISE JA VALIMISEST KOKKUVÕTETE TEGEMISE KORD

§ 42. Hääletamise aeg ja koht

(1) Valimise päeval algab hääletamine kell 7 hommikul ning lõpeb kell 8 õhtul.

(2) Hääletamise ajast ja kohast informeerib valimise jaoskonnakomisjon valijaid hiljemalt 15 päeva enne valimispäeva.

(3) Valimisjaoskondades, mis on moodustatud valimispäeval sõidus olevatel laevadel või ühendustingimuste tõttu raskesti ligipääsetavatel saartel, võib valimise jaoskonnakomisjon kuulutada hääletamise lõppenuks mis tahes ajal, kui on hääletanud kõik nimekirja kantud valijad.

(4) Valija, kes ajutiselt lahkub oma elukohast pärast valijate nimekirjade tutvustamise algust ja on ära valimispäeval, võib oma elukohajärgselt valimise jaoskonnakomisjonilt nõuda valimisedeli, teha oma otsuse saadikukandidaatide suhtes ja jätta täidetud valimisedeli suletud ümbrikus jaoskonnakomisjonile, kes valimispäeval häälte lugemisel avab ümbriku ja paneb ümbrikus oleva valimisedeli teiste hääletamisest osavõtnud sedelite hulka. Valija annab valijate nimekirja valimisedeli saamise kohta allkirja.

§ 43. Hääletamine

(1) Igas valimisjaoskonnas hääletatakse selleks eraldatud ruumis, kus peavad olema salajase hääletamise kabiinid, valimisedelite väljaandmise koht ja valimiskastid.

(2) Hääletamisruumis vastutab korra tagamise eest valimise jaoskonnakomisjon.

(3) Enne hääletamise algust kontrollib valimise jaoskonnakomisjoni esimees komisjoni liikmete juuresolekul valimiskaste ning plommib või pitseerib need.

(4) Iga valija hääletab isiklikult. Valimisedeli annab valijale valimise jaoskonnakomisjon valijate nimekirja alusel passi või muu isikut tõendava dokumendi esitamisel. Valimisedeli saamise kohta annab valija nimekirja allkirja.

(5) Eksituse tõttu valijate nimekirjast väljajäänud valijad kantakse isikut ja elukohta tõendava dokumendi alusel valijate nimekirja lisasse.

(6) Erandina võib valimise jaoskonnakomisjon üksikute valijate palvel, kes tervisliku seisundi tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel ei saa isiklikult tulla hääletamisruumi, teha vähemalt kahele komisjoni liikmele koos ülesandeks korraldada hääletamine nende valijate viibimise paigas eraldi nende kohta koostatava nimekirja alusel.

§ 44. Valimisedeli täitmise kord

(1) Valija on salajase hääletamise kabiinis üksi ja täidab valimisedeli iseseisvalt. Valijal, kellele pole võimalik sedelit iseseisvalt täita, on õigus kutsuda kabiini omal äranägemisel teine isik.

(2) Valimisedeli täitmisel märgib valija kandidaatide nimede juures olevatesse tühjadesse lahtritesse numbrid järgmiselt: «numbriga «1» märgib oma eeliskandidaadi; numbriga «2», «3», «4» jne. võib ta märkida ka nende kandidaatide nimed, kellele ta on nõus oma hääle üle kandma tingimusel, kui mandaatide jaotamisel tekib vajadus hääle üle kandmiseks.

(3) Kui valija valimisedeli täitmisel tähelepanematus tõttu rikkus oma valimisedeli, on tal õigus pöörduda valimise jaoskonnakomisjoni esimehe või sekretäri poole ja rikutud sedeli komisjonile tagastamisel saada uus valimisedel.

(4) Valija hääletab sedeli valimiskasti laskmise teel.

§ 45. Hääle lugemine valimisjaoskonnas

(1) Valimise jaoskonnakomisjon loeb hääli iga saadikukandidaadi kohta eraldi.

(2) Valimise jaoskonnakomisjon avab valimiskastid pärast hääletamise lõpetamist. Valimiskastide avamine enne hääletamise lõpetamist on keelatud. Enne valimiskastide avamist peab valimise jaoskonnakomisjon üle lugema ja kustutama kõik valijatele välja andmata jäänud valimisedelid. Pärast seda tehakse kindlaks väljaspool hääletamisruumi valimiskasti lastud valimisedelite arv, avatakse enne valimispäeva jaoskonnakomisjonile jäetud valimisedelitega ümbrikud ja pannakse ümbrikus olevad valimisedelid teiste hääletamisest osavõtnud sedelite hulka.

(3) Valimise jaoskonnakomisjon teeb valijate nimekirja ja selle lisade alusel kindlaks valijate üldarvu valimisjaoskonnas, samuti sedeli saanud valijate arvu. Valimiskastides olevate ja ajutiselt äraolevate valijate poolt enne valimise päeva täidetud ja jaoskonnakomisjonile jäetud sedelite alusel teeb valimise jaoskonnakomisjon kindlaks hääletamisest osavõtnud valijate üldarvu, iga saadikukandidaadi poolt antud hääle arvu ja kehtetuks tunnistatud valimisedelite arvu.

(4) Kehtetuks tunnistatakse valimisedelid, mis pole Eesti NSV Valimiskomisjoni poolt kehtestatud vormi kohased või kus kandidaat on jäetud märgistamata numbriga «1» või on märgistatud numbriga «1» kaks või enam kandidaati või on kandidaat üheaegselt märgistatud numbriga «1» ja mõne teise numbriga. Kahtluse korral otsustab valimisedeli kehtivuse küsimuse valimise jaoskonnakomisjn hääletamise teel.

(5) Häälte lugemise tulemused vaadatakse läbi valimise jaoskonnakomisjoni koosolekul ja kantakse protokollile. Protokollile kirjutavad alla komisjoni esimees, esimehe asetäitja, sekretär ja liikmed ning see saadetakse otsekohe vastavale valimise territoriaalkomisjonile. Protokollile lisatakse komisjoni liikmete eriarvamused, komisjonile tulnud avaldused ja kaebused hääletamise käigus või häälte lugemisel esinenud valimisseaduse rikkumiste kohta ning akt valimiskastil oleva plommi või pitseri kahjustuse kohta.

(6) Häälte lugemine on avalik.

§ 46. Valimistulemuste kindlakstegemine valimisringkonnas

(1) Valimistulemused valimisringkonnas teeb kindlaks vastav valimise territoriaalkomisjon üksiku ülekantava hääle meetodil vastavalt Eesti NSV Valimiskomisjoni juhendile.

(2) Valituks loetakse antud valimisringkonnas üksiku ülekantava hääle meetodi järgi kõige enam hääli saanud saadikukandidaat(did) vastavalt mandaatide arvule.

(3) Valimise territoriaalkomisjonid võivad valimise jaoskonnakomisjonide liikmeist moodustada töögrupe valimisringkonniti valimistulemuste kindlakstegemiseks.

(4) Valimine tunnistatakse valimisringkonnas mittetoimunuks, kui hääletamisest võttis osa alla poole valijate nimekirjadesse kantud valijatest, samuti seoses saadikukandidaadi surmaga, kui järelejäanud kandidaatide arv ei ületa valimisringkonnas mandaatide arvu.

(5) Valimistulemused tehakse kindlaks valimise territoriaalkomisjoni koosolekul ja kantakse protokollile, millele kirjutavad alla valimiskomisjoni esimees, esimehe asetäitja, sekretär ja liikmed. Protokollile lisatakse komisjoni liikmete eriarvamused, komisjonile tulnud avaldused ja kaebused hääletamise käigus, häälte lugemisel või valimise tulemuste kindlakstegemisel esinenud valimisseaduse rikkumiste kohta.

(6) Valimistulemuste kindlakstegemine on avalik.

§ 47. Saadiku registreerimine. Valimistulemuste avaldamine

(1) Eesti NSV Valimiskomisjon teeb valimise territoriaalkomisjonide protokollide alusel Eesti NSV Ülemnõukogu valimisest kokkuvõtte ning registreerib valitud saadikud.

(2) Eesti NSV Valimiskomisjon võib keelduda saadiku registreerimisest ja tunnistada valimise kehtetuks, kui selle käigus, häälte lugemisel või valimistulemuste kindlakstegemisel rikuti käesolevat seadust.

(3) Teadaande Eesti NSV Ülemnõukogu valimise tulemuste kohta ning valitud saadikute nimekirja avaldab Eesti NSV Valimiskomisjon hiljemalt viiendal päeval pärast valimispäeva.

IX peatükk**KORDUS- JA ASENDUSVALIMINE****§ 48. Kordusvalimine**

(1) Kui valimine valimisringkonnas tunnistati mittetoimunuks või kehtetuks, toimub kordusvalimine. Selle korraldamise otsustab Eesti NSV Valimiskomisjon. Seejuures pöörduv ta vajaduse korral vastava valimise territoriaalkomisjoni poole ettepanekuga kinnitada selle valimisringkonna valimise jaoskonnakomisjonid uues koosseisus.

(2) Kordusvalimine viiakse läbi käesoleva seaduse nõudeid järgides 45 päeva jooksul. Selleks moodustatakse valimise jaoskonnakomisjonid hiljemalt 40 päeva, saadikukandidaatide ülesseadmine algab 45 päeva ja lõpeb 30 päeva, nende registreerimine algab 25 päeva ja lõpeb 15 päeva ning valijate nimekirjade tutvustamine valijatele algab 10 päeva enne valimispäeva. Hääletatakse samades valimisjaoskondades ja samade valijate nimekirjade põhjal, mis olid koostatud üldvalimise läbiviimiseks.

§ 49. Asendusvalimine

(1) Kui Eesti NSV Ülemnõukogu tunnistab saadiku volitused kehtetuks, samuti kui rahvasaadik langeb välja Eesti NSV Ülemnõukogu volituste tähtaja kestel, korraldab vastav valimise territoriaalkomisjon selles valimisringkonnas asendusvalimise. Asendusvalimine korraldatakse mitte hiljem kui 6 kuu jooksul rahvasaadiku väljalangemisest Eesti NSV Ülemnõukogu koosseisust vastavalt käesolevale seadusele. Asendusvalimine viiakse läbi 45 päeva jooksul. Seejuures moodustatakse valimise jaoskonnakomisjonid hiljemalt 40 päeva, saadikukandidaatide ülesseadmine algab 45 päeva ja lõpeb 30 päeva, saadikukandidaatide registreerimine algab 25 päeva ja lõpeb 15 päeva ning valijate nimekirjade tutvustamine valijatele algab 10 päeva enne valimispäeva.

(2) Üks valimise jaoskonnakomisjoni liige võidakse komisjoni otsuse alusel vabastada kordus- või asendusvalimise ettevalmistamise ja läbiviimise ajaks töö- ja ametikohustuste täitmisest 20 kalendripäevaks keskmise palga säilitamisega valimise korraldamiseks eraldatavast rahast.

X peatükk**LÖPPSÄTTED****§ 50. Saadikuks valimise tõend**

(1) Viis päeva pärast registreeritud saadikute nimekirja avaldamist, kordus- ja asendusvalimise korral aga pärast teadaande avaldamist valimise tulemuste kohta valimisringkonnas, annab Eesti NSV Valimiskomisjon valitud saadikule tõendi tema valimise kohta.

(2) Pärast Eesti NSV Valimiskomisjoni ettepanekul saadiku volituste tunnustamist Eesti NSV Ülemnõukogu poolt asendatakse saadikuks valimise tõend saadikutunnistusega.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜUTEL
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

553 Eesti NSV seaduse «Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi valitsusest» eelnõu kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Võtta Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe I. Toome informatsioon teadmiseks ja avaldada Eesti NSV seaduse «Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi valitsusest» eelnõu üldiseks teadmiseks ajalehtedes «Rahva Hää!» ja «Sovetskaja Estonia».

2. Eesti NSV Ülemnõukogu seaduseelnõude komisjonil koos teiste alatiste komisjonidega üldistada 1. detsembriks k. a. seaduseelnõu kohta laekuvad ettepanekud ja märkused ning esitada seaduseelnõu koos ettepanekutega täienduste kohta Eesti NSV Ülemnõukogule.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜUTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

554 EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI ETTEVÕTTESEADUS**I peatükk****ÜLDSÄTTED****§ 1. Ettevõtteseaduse ülesanded**

(1) Ettevõtteseadus määrab kindlaks Eesti NSV-s tegutsevate ettevõtete liigid, ettevõtte asutamise ja registreerimise korra, tema õigusliku seisundi, tegevuse alused, tegutsemise alustamise ja lõpetamise põhimõtted.

(2) Ettevõtte üksikute liikide asutamise kord, õiguslik seisund ja tegevus reguleeritakse kooskõlas käesoleva seadusega kehtestatud normatiivaktidega.

§ 2. Ettevõtte mõiste

(1) Ettevõtte on ettevõtlusega tegelev majandusüksus, mis on seadustes ettenähtud korras tunnistatud juriidiliseks isikuks.

(2) Ettevõtlus on igasugune majandustegevus, mille eesmärgiks on tulu saamine kauba tootmise või teenuste osutamisega. Töötamine töölepingu alusel ei ole ettevõtlus.

Muid ettevõtluse vorme peale ettevõtte käesolev seadus ei reguleeri.

§ 3. Ettevõtte majanduslik alus

Ettevõtte põhineb Eesti NSV riiklikul, munitsupaalsel, kooperatiivsel, rahvaettevõtete, ühiskondlike organisatsioonide ja liikumiste omandusel, eraomandusel ning nende mitmesugustel segavormidel, samuti Eesti NSV seadustega määratud piires NSV Liidu, teiste liiduvabariikide ja välisriikide ning nende juriidiliste isikute ja kodanike omandusel.

§ 4. Ettevõtete liigid

(1) Ettevõtte võib tegutseda riigiettevõttena, rahvaettevõttena, munit-sipaaettevõttena, kooperatiivina, ühistuna, aktsiaseltsina, rendiettevõt-tena või muud liiki ettevõttena vastavalt Eesti NSV seadusandlusele.

(2) Ettevõtete liitude, assotsiatsioonide jms. moodustamist, õigus-likku seisundit ja tegevust reguleeritakse Eesti NSV seadustega ja teiste normatiivaktidega.

§ 5. Ettevõtte tegutsemisalad

(1) Ettevõtte võib tegutseda tööstuses, põllumajanduses, ehituses, veonduses, sides, metsanduses, kaubanduses, panganduses, teeninduses, kindlustuses ja muudes valdkondades, välja arvatud Eesti NSV-s kehti-vate normatiivaktidega keelatud tegutsemisaladel.

(2) Ettevõtte tegevus peab vastama tema põhikirjas ja muudes asu-tamisdokumentides toodud eesmärkidele ja tegutsemisaladele.

II peatükk

ETTEVÕTTE ASUTAMINE

§ 6. Ettevõtte asutajad

(1) Ettevõtte asutajaks võib olla kas Eesti NSV riigiorgan, kohaliku omavalitsuse organ, ettevõtte, ühiskondlik organisatsioon või ühiskondlik liikumine, muu organisatsioon, isikute grupp või üksikisik.

(2) Ettevõttel võib olla üks või mitu asutajat.

§ 7. Ettevõtte asutamise kord

Ettevõtte asutatakse korras, mis on ette nähtud käesolevas seaduses ja ettevõtte üksikute liikide kohta kehtestatud normatiivaktides.

§ 8. Ettevõtte asutamisdokumendid

(1) Ettevõtte asutamisdokumentideks on tema põhikiri ja asutamisluba ning olenevalt asutamise viisist asutamise-, rendi- või tegutsemise leping.

(2) Asutamisdokumentides (välja arvatud asutamisluba) määratakse ettevõtte eesmärgid, tegutsemisala, juhtimise ning revideerimise põhimõt- ted ja korraldus, kasumi jaotamise ja investeerimise printsiibid ning muud ettevõtte asutamise ja tegevuse tingimused, mida veel peetakse vajalikuks määrata ja mis ei ole vastuolus Eesti NSV normatiivaktidega. Asutamisdokumentides määratakse samuti suhted asutaja ja ettevõtte vahel juhul, kui nad on erinevad subjektid.

§ 9. Ettevõtte asutamisluba

(1) Ettevõtte asutamisoa annab esmatasandi kohaliku omavalitsuse organ, kelle territooriumil ettevõtte asutatakse. Asutamisluba võib olla tähtajaline.

(2) Ettevõtte asutamiseks, kelle põhikirja kinnitab kohaliku oma- valitsuse organ või kellega kohaliku omavalitsuse organ sõlmib asutamise- või rendilepingu, antakse asutamisluba põhikirja kinnitamisel või vastava lepingu sõlmimisel. Kõigil teistel juhtudel tuleb ettevõtte asu-

tamisloa taotlemiseks esitada kohalikule omavalitsuse organile vastavasisuline avaldus ja asutamisdokumendid.

(3) Kohaliku omavalitsuse organ on kohustatud otsustama asutamislõa andmise 30 päeva jooksul, arvates nõuetekohaselt vormistatud avalduse ja asutamisdokumentide esitamise päevast.

(4) Pärast asutamislõa saamist on keelatud asutamisdokumentides teha muudatusi ilma asutamislõa andnud kohaliku omavalitsuse organiga kooskõlastamata.

(5) Kohaliku omavalitsuse organ võib asutamislõa andmiseks nõuda täiendavaid dokumente vastavalt vajadusele ja kehtestatud korrale (keskkonnakaitse- ja sanitaarorganite load jms.).

§ 10. Asutamislõa väljaandmisest keeldumine

(1) Kohaliku omavalitsuse organ võib keelduda asutamislõa väljaandmisest, kui:

1) ettevõtte asutamine osutub vastava halduspiirkonna huvidele või looduskeskkonnale kahjulikuks;

2) ettevõtte põhikiri või muud asutamisdokumendid ei vasta kehtivatele normatiivaktidele;

3) mõni ettevõtte tegevusaladest on seadusega keelatud;

4) ettevõtte asutamisel on rikutud seadusega kehtestatud korda.

(2) Ettevõtte asutamislõa väljaandmisest keeldumise otsuses peab olema näidatud, milliste seadusesätetega või tingimustega on ettevõtte asutamine ning tema asutamisdokumendid vastuolus.

(3) Käesoleva seaduse paragrahvis 9 lõikes 2 toodud juhtudel on põhikirja kinnitamisest või vastava lepingu või muu ettevõtte asutamise aluseks oleva dokumendi vormistamisest keeldumine ühtlasi asutamislõa väljaandmisest keeldumise aluseks.

(4) Asutamislõa taotlejal on õigus 30 päeva jooksul, alates eitava otsuse saamisest, edasi kaevata korras, mis tuleneb Eesti NSV kohaliku omavalitsuse aluste seadusest ja muudest normatiivaktidest, mis määravad kohaliku omavalitsuse organite kompetentsi ning nende otsuste peale edasikaebamise korra.

§ 11. Tingimuslik asutamislõuba

Kohaliku omavalitsuse organ võib ettevõttele asutamislõa andmisel kehtestada eritingimusi, mis tuleb täita teatud tähtajaks. Nende mittetäitmisel võib kohalik omavalitsus asutamislõa tühistada.

III peatükk

ETTEVÕTTE REGISTREERIMINE

§ 12. Ettevõtte registreerimise põhimõtted

(1) Ettevõtte kuulub kohustuslikule registreerimisele enne oma majandustegevuse alustamist. Registreerimata ettevõtte majandustegevus on keelatud.

(2) Ettevõtte registreeritakse vastavalt registriseadusele kohaliku omavalitsuse organi juures, kelle haldusterritooriumil ta asutatakse. Ettevõtte loetakse asutatuks ning ta omandab juriidilise isiku õigused tema registreerimise momendist.

§ 13. Ettevõtte registreerimise kord

(1) Ettevõtte registreerimiseks esitatakse järgmised dokumendid:

- 1) asutaja või asutajate poolt allkirjutatud registreerimisavaldus registrisse kandmiseks vajalike andmetega;
- 2) nõuetekohaselt vormistatud asutamisdokumendid;
- 3) riiklik litsents tegevusalale, kui see on Eesti NSV-s ette nähtud;
- 4) õiend riigilõivu tasumise kohta.

(2) Ettevõtte registreeritakse 10 päeva jooksul pärast kõigi registreerimisdokumentide esitamist.

(3) Kui ettevõtte otsustatakse registreerida, kannab registripidaja selle registrisse ning kuulutab registreerimisest vabariiklikus ja kohalikus ajalehes.

(4) Muudatused ja täiendused ettevõtte asutamisdokumentides ja ettevõtte kohta registrisse kantud andmetes tuleb vormistada käesoleva paragrahvi esimeses kolmes lõikes näidatud viisil.

(5) Kui ühe aasta jooksul pärast asutamisluba saamist ettevõtet ei registreerita, kaotab asutamisluba kehtivuse.

§ 14. Ettevõtte registreerimisest keeldumine

(1) Ettevõtte registreerimisest võib keelduda ainult juhul, kui puuduvad käesoleva seaduse paragrahvis 13 lõikes 1 ettenähtud dokumendid. Ettevõtte registreerimisest keeldumine muudel põhjustel, kaasa arvatud selle asutamise mitteotstarbekuse motiividel, ei ole lubatud.

(2) Ettevõtte registreerimisest keeldumise otsuse ärakirja saadab registripidaja registreerimisavalduse esitajale 3 päeva jooksul pärast otsuse vastuvõtmist.

(3) Kui ettevõtte ei ole ettenähtud aja jooksul registreeritud või registreerimisest on alusetult keeldutud, on registreerimisavalduse esitajal õigus pöörduda kohtusse ettevõtte registreerimise ja kahjude hüvitamise nõudega.

§ 15. Ettevõtte ümberregistreerimine

Kõik enne käesoleva seaduse kehtestamist Eesti NSV-s tegutsevad ettevõtted kuuluvad registreerimisele või ümberregistreerimisele Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt kehtestatud korras.

IV peatükk

ETTEVÕTTE TEGEVUSE ALUSED

§ 16. Ettevõtte tegutsemisluba

(1) Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt ettenähtud juhtudel on asutatud ettevõtte tegevuse alustamiseks nõutav tegutsemisluba.

(2) Tegutsemislubade väljaandmise ja tühistamise korra kehtestab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 17. Ettevõtte tegevuse reguleerimine

(1) Ettevõtte tegevust reguleeritakse käesoleva seaduse, teiste Eesti NSV normatiivaktide, asutamisdokumentide, riigivalitsemise ja kohaliku omavalitsuse organite otsuste ja lepingutega.

(2) Ettevõttel, välja arvatud riigiettevõtte ja munitsipaaltegevõtte, ei ole kõrgemalseisvat organit.

§ 18. Ettevõtte suhted

(1) Ettevõtte suhted riigi- ja kohaliku omavalitsuse organitega reguleeritakse seaduste ja lepingutega.

(2) Ettevõtte suhted riigi- ja kohalike omavalitsusüksuste eelarvetega reguleeritakse Eesti NSV maksuseadusega. Ettevõtted on kohustatud esitama maksuametile ettenähtud korras tuludeklaratsiooni.

(3) Ettevõtte poolt loodusressursside kasutamise kord kehtestatakse Eesti NSV normatiivaktidega.

(4) Ettevõtte suhted riigi ja kohaliku omavalitsuse tellimusi esitavate organitega reguleeritakse lepingutega.

(5) Ettevõtte suhted teiste ettevõtete ja kodanikega reguleeritakse seaduste ja lepingutega.

§ 19. Ettevõtte juhtimine

(1) Ettevõtte juhtorganite moodustamise kord ja kompetents ning juhtimise korraldus määratakse kindlaks ettevõtte põhikirjas.

(2) Ettevõtte juhi nimetab ja vabastab ametist ettevõtte omanik.

(3) Ettevõtte juht korraldab kogu ettevõtte tegevust ning kannab vastutust vastavalt Eesti NSV seadustele ja ettevõtte põhikirjale.

§ 20. Töö ettevõttes

(1) Töötamine ettevõttes toimub kas töölepingu või liikmelisuse alusel.

(2) Töölepingu alusel tekkivaid töösuhteid ettevõtte ja töötaja vahel reguleeritakse Eesti NSV tööseadusandlusega.

(3) Liikmelisuse alusel tekkivaid suhteid ettevõttes reguleeritakse põhikirja, töö sisekorra eeskirjade ja muude ettevõttesiseste aktidega.

§ 21. Ettevõtte majandustegevuse põhimõtted

(1) Ettevõtte majandustegevus rajaneb isemajandamisel.

(2) Ettevõtte tegevus ja tema poolt siseturule väljastatavad kaubad ja teenused, samuti pakendid ja nende markeering peavad vastama Eesti NSV-s kehtivatele standarditele, normatiividele, eeskirjadele ja tootja—tarbija vahelistele kokkulepetele.

(3) Ettevõtte realiseerib oma toodangut ja vara ning osutab teenuseid omal äranägemisel, kui see ei ole vastuolus Eesti NSV-s kehtestatud korraga. Nende hinna määrab kas ettevõtte ise või kokkuleppel teise poolega, kui seadusega ei ole sätestatud teisiti.

(4) Ettevõtte varustamine toorme, kütuse, komplekteeritavate toodete ja muude majandustegevuseks vajalike vahendite ja varaga toimub varustusorganisatsioonide või vahetult hankijatega sõlmitavate lepingute alusel.

(5) Riik reguleerib ettevõtete sisse- ja väljaveotegevust litsentside ning maksu- ja tolliseadusandlusega.

(6) Ettevõtte võib saada pangakrediiti, anda ja saada laenu.

(7) Ettevõttel on õigus Eesti NSV-s kehtestatud korras lasta välja müüa ja osta aktsiaid ning teisi väärtpabereid.

(8) Ettevõtete tasuvust olenevalt nende looduslik-geograafilisest asukohast ja maa boniteedist võidakse reguleerida rendimaksete või hindade diferentseerimise teel.

(9) Ettevõtte välismajandustegevust reguleeritakse vastavate Eesti NSV seadustega.

§ 22. Arvestus ja kontroll ettevõttes

(1) Ettevõtte on kohustatud majandustegevuse kohta pidama lõpetatud raamatupidamist vastavalt kehtestatud raamatupidamise eeskirjadele ja esitama statistikaorganitele statistilised aruanded vastavalt kehtestatud korrale. Ettevõtte raamatupidamise õigsust kontrollitakse auditoorselt.

(2) Ettevõtte on kohustatud võimaldama oma tegevuse kontrollimist riigikontrolöride poolt.

V peatükk

ETTEVÕTTE TEGEVUSE LÕPETAMINE

§ 23. Ettevõtte tegevuse lõpetamise alused

Ettevõtte tegevus lõpetatakse:

- 1) asutamise-, rendi- või mõne muu ettevõtte asutamise aluseks olnud lepingu või asutamiseakti tähtaja lõppemisel;
- 2) kohtu poolt ettevõtte asutamiseaktide kehtetuks tunnistamisel;
- 3) põhikirjas ettenähtud alustel;
- 4) ettevõtte majanduslikul pankrotistumisel;
- 5) juhul, kui ettevõtte jätkab pärast temale tegevuse lõpetamiseks antud tähtaega sellist tegevust, mis on keelatud seaduse või lepinguga;
- 6) muudel Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud alustel.

§ 24. Ettevõtte tegevuse lõpetamise kord

Ettevõtte tegevus lõpetatakse korras, mis on ette nähtud asutamisdokumentides.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL
Eesti NSV Ülem nõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

555

EESTI NÕUKOGUDE SOTSIALISTLIKU VABARIIGI EELARVESEADUS

I peatükk

ÜLDEESKIRJAD

§ 1. Eesti NSV eelarvesüsteemi kuuluvad iseseisvate eraldi osadena riigieelarve ja kohalikud eelarved.

§ 2. Eesti Nõukogude Sotsialistlikul Vabariigil on oma iseseisev riigieelarve, mis koosneb riigi ühe aasta tuludest ja kuludest.

§ 3. Igal kohalikul omavalitsusüksusel on oma iseseisev eelarve, mis koosneb selle üksuse ühe aasta tuludest ja kuludest.

Riigieelarve ja kohalike eelarvete, samuti kohaliku omavalitsuse eri tasandite eelarvete vahekorrad reguleeritakse käesoleva seaduse ja teiste Eesti NSV seadusandlike aktidega.

§ 4. Riigi ja kohalike omavalitsusüksuste eelarveaasta algab 1. jaanuaril ja lõpeb 31. detsembril.

§ 5. Eesti NSV eelarvesüsteemi iseseisvatest eelarvetest ja eelarve täitmise aastaaruannetest moodustatakse pärast nende kinnitamist tulude ja kulude liitmise teel statistiline koondelarve ja koondaruanne, mille koostamise korra ja tähtjad kehtestab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 6. Riigieelarvesse ja kohalike omavalitsusüksuste eelarvetesse laekuvad maksud ja muud tululiigid ning nende jaotus riigieelarve ja kohalike omavalitsusüksuste eelarvete vahel määratakse kindlaks Eesti NSV maksuseadusandlusega.

§ 7. Eelarvesse võetavad tulud ja kulud jagunevad ühtse nomenklatuuri järgi alljaotusteks.

Eelarve tulude ja kulude nomenklatuur kehtestatakse Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt ettenähtud korras.

§ 8. Sihipärase regionaalpoliitika läbiviimiseks ja tulude puudujäägi katmiseks võidakse anda riigieelarvest kohalike omavalitsusüksuste eelarvetele rahalist toetust.

§ 9. Kui pärast eelarve kinnitamist võetakse Eesti NSV Ülemnõukogu või Eesti NSV Ministrite Nõukogu poolt vastu normatiivakte, mille kohaselt kohalike eelarvete kulud suurenevad või tulud vähenevad, siis hüvitatakse vastavad summad riigieelarvest. Kulude vähendamisel või tulude suurendamisel kantakse vastavad summad riigieelarvesse.

§ 10. Riigieelarve ja kohalike omavalitsusüksuste eelarvete projektid, kinnitatud eelarved ja eelarvete täitmise aruanded avaldatakse üldiseks teadmiseks.

II peatükk

EESTI NSV RIIGIEELARVE

§ 11. Riigieelarve tulud on:

1) tulud riigi ettevõtetest, asutustest ja organisatsioonidest ning varadest;

(2) laekumised maksudest ja muudest tuludest vastavalt Eesti NSV maksuseadusandlusele;

3) laekumised riigi poolt väljalastud laenuobligatsioonidest ja korraldatud loteriidest;

4) riigi poolt võetud laenud;

5) riigile tagastatud laenud ja tasutud laenuprotsendid;

6) NSV Liidu liidueelarvest eraldatud summad.

Riigieelarve tuludeks on ka muud laekumised ja maksed, mis vastavalt Eesti NSV seadusandlusele kantakse riigieelarvesse.

§ 12. Riigieelarve kulud on:

1) assigneeringud vabariiklike majanduslike, keskkonnakaitse, sotsiaal-, teadus-, kultuuri- ja teiste sihtprogrammide finantseerimiseks ning sihtkapitali fondide moodustamiseks;

- 2) assigneeringud vabariikliku majanduse muudeks vajadusteks;
- 3) assigneeringud vabariiklike sotsiaal-kultuuriliste asutuste ja ürituste finantseerimiseks;
- 4) summad vabariigi riigivõimu- ja -valitsemisorganite, kohtute, notariaalkontorite ja teiste seadusandlusega ettenähtud organite ülalpidamiseks;
- 5) lepingulises korras ettenähtud maksed NSV Liidu liidueelarvesse;
- 6) assigneeringud reservfondi moodustamiseks;
- 8) summad riigi poolt võetud laenude tagastamiseks ja laenuprotsentide tasumiseks;
- 9) rahalised toetused kohalike omavalitsusüksuste eelarvetele;
- 10) riigi poolt antavad laenud.

Riigieelarvest võidakse teha muid Eesti NSV seadusandlusega ettenähtud kulutusi.

§ 13. Reservfondi suuruse määrab kindlaks Eesti NSV Ülemnõukogu ja seda käsutab Eesti NSV Ministrite Nõukogu ettenägemata kulude katmiseks, andes Eesti NSV Ülemnõukogule aru nende summade kasutamisest.

§ 14. Riigieelarves moodustatakse peale ettenähtud kulude kassakäibefond planeeritava aasta alguses eelarves olevate vahendite jääkidest. Kassakäibefondi suurus määratakse kindlaks riigieelarve kinnitamisel.

Kassakäibefondi võib aasta jooksul kasutada ajutiste kassalünkade katmiseks ja see tuleb samal eelarveaastal taastada eelarve kinnitamisel määratud suuruses.

§ 15. Riigieelarve projekti koostamist korraldab Eesti NSV Ministrite Nõukogu, kes kehtestab riigieelarve projekti koostamise korra ja tähtajad.

§ 16. Tasakaalustatud riigieelarve projekti koos vastava seaduseelõnu, seletuskirja ja muude vajalike materjalidega esitab Eesti NSV Ministrite Nõukogu Eesti NSV Ülemnõukogule planeeritavale aastale eelneva aasta 1. oktoobriks.

§ 17. Riigieelarve vaatab läbi ja kinnitab seadusena Eesti NSV Ülemnõukogu.

§ 18. Riigieelarve täitmist korraldab Eesti NSV Ministrite Nõukogu.

§ 19. Eesti NSV Rahandusministeerium avab krediite riigieelarves ettenähtud kulude katteks ja peab riigieelarve täitmise arvestust.

§ 20. Riigieelarve täitmisel täiendavalt saadud tulude, samuti summade, mille võrra tulud ületavad kulusid ja mis on moodustunud aasta lõpuks tulude ületamise või kulude kokkuhoiu tulemusena, kasutamise otsustab Eesti NSV Ülemnõukogu.

§ 21. Täiendavate kulutuste tegemiseks, juhul kui riigieelarve assigneeringutest ei piisa, samuti kui vastavaid assigneeringuid pole ettenähtud, koostatakse lisaelarved.

Riigi lisaelarved koostatakse, vaadatakse läbi ja kinnitatakse samas korras kui riigieelarve.

§ 22. Riigieelarve täitmise aastaaruande koostab Eesti NSV Rahan-
dusministeerium ning esitab Eesti NSV Ministrite Nõukogule tema poolt
määratud korras ja tähtjaks.

§ 23. Eesti NSV Ministrite Nõukogu vaatab läbi riigieelarve täitmise
aruande ja esitab selle kinnitamiseks Eesti NSV Ülemnõukogule.

III peatükk

KOHALIKUD EELARVED

§ 24. Kohalike eelarvete tulud on:

1) tulud kohalike omavalitsusüksuste ettevõtetest, asutustest ja orga-
nisatsioonidest ning varadest;

2) laekumised maksudest ja muudest tuludest vastavalt Eesti NSV
maksuseadlusele;

3) laekumised kohaliku omavalitsuse organite poolt oma pädevuse
piirides kehtestatud kohalikest maksudest ja mittemaksulistest tuludest;

4) laekumised kohaliku omavalitsuse organite poolt väljalastud lae-
nuobligatsioonidest ja korraldatud loteriidest;

5) kohaliku omavalitsuse organite poolt võetud laenud;

6) laekumised esmatasandi kohalike omavalitsusüksuste eelarvetest
teise tasandi kohaliku omavalitsusüksuse eelarve kulude katmiseks;

7) rahalised toetused kõrgema tasandi eelarvetest;

8) tagastatud laenud ja tasutud laenuprotsendid.

Kohalike eelarvete tuludeks on ka muud laekumised ja maksed, mis
vastavalt Eesti NSV seadusandlusele kantakse kohalikesse eelarvetesse.

§ 25. Kohalike eelarvete kulud on:

1) assigneeringud kohalike majanduslike, keskkonnakaitse, sotsiaal-
kultuuri- ja teiste sihtprogrammide finantseerimiseks ning sihtkapitali
fondide moodustamiseks;

2) assigneeringud kohaliku majanduse muudeks vajadusteks;

3) assigneeringud kohalike omavalitsusüksuste sotsiaal-kultuuriliste
asutuste ja ürituste finantseerimiseks;

4) summad kohaliku omavalitsuse organite ülalpidamiseks;

5) assigneeringud reservfondi moodustamiseks;

6) summad kohalike omavalitsusüksuste eelarveväliste erifondide
moodustamiseks;

7) kohaliku omavalitsuse organite poolt antavad laenud;

8) summad kohaliku omavalitsuse organite poolt võetud laenude
tagastamiseks ja laenuprotsentide tasumiseks.

Kohalikest eelarvetest võidakse teha muid Eesti NSV seadusandlu-
sega ettenähtud kulutusi.

§ 26. Reservfondi suuruse määrab kindlaks kohaliku omavalitsus-
üksuse volikogu ja seda käsutab vastava omavalitsusüksuse täitevorgan
ettenägemata kulude katmiseks, andes volikogule aru nende summade
kasutamisest.

§ 27. Kohalike omavalitsusüksuste eelarvetes moodustatakse peale
ettenähtud kulude kassakäibefond planeeritava aasta alguses eelarves ole-
vate vahendite jääkidest. Kassakäibefondi suuruse määrab kohaliku oma-
valitsuse volikogu eelarve kinnitamisel.

Kassakäibefondi võib aasta jooksul kasutada ajutiste kassalünkade katmiseks ja see tuleb taastada samal eelarveaastal eelarve kinnitamisel määratud suuruses.

§ 28. Kohaliku omavalitsusüksuse eelarve projekti koostamist korraldab omavalitsusüksuse täitevorgan, kes kehtestab projekti koostamise korra ja tähtajad.

Eelarve projekti vaatab läbi ja kinnitab kohaliku omavalitsusüksuse volikogu.

§ 29. Kohaliku omavalitsusüksuse eelarve täitmist korraldab omavalitsusüksuse täitevorgan.

§ 30. Eelarve täitmisel täiendavalt saadud tulude, samuti summade, mille võrra tuud ületavad kulusid ja mis on moodustunud aasta lõpuks tulude ületamise või kulude kokkuhoiu tulemusena, kasutamise otsustab kohaliku omavalitsuse volikogu.

§ 31. Täiendavate kulutuste tegemiseks, juhul kui kohaliku omavalitsusüksuse eelarve assigneeringutest ei piisa, samuti kui vastavaid assigneeringuid pole ette nähtud, koostatakse lisaeeelarved.

Lisaeeelarved koostatakse, vaadatakse läbi ja kinnitatakse samas korras kui kohalike omavalitsusüksuste eelarved.

§ 32. Eelarvetulude ebapiisavuse korral võivad kohaliku omavalitsuse organid võtta hädavajalike kulude tegemiseks laene.

§ 33. Kohaliku omavalitsusüksuse eelarve täitmise aastaaruande koostab omavalitsusüksuse täitevorgan selleks ettenähtud korras ja tähtajaks.

§ 34. Kohaliku omavalitsusüksuse eelarve täitmise aastaaruande vaatab läbi ja kinnitab kohaliku omavalitsuse volikogu.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

556 Eesti NSV hinnaseaduse eelnõu kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Eesti NSV Ülemnõukogu plaani- ja eelarvekomisjonil üldistada 1989. a. 1. detsembriks Eesti NSV hinnaseaduse eelnõu kohta laekunud ettepanekud ja märkused ning esitada seaduseelnõu koos ettepanekutega täienduste kohta Eesti NSV Ülemnõukogule kolmandaks lugemiseks.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

557 Eesti NSV Ülemnõukogu saadiku Alfred Küti arupärimisest Eesti NSV Ministrite Nõukogule Jõgeva rajoonis toimunud põlengute põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamise kohta

Ara kuulanud Eesti NSV siseministri Marko Tibari vastuse rahvasaadik Alfred Küti arupärimisele, Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Võtta teadmiseks, et Eesti NSV Ministrite Nõukogu moodustas valitsuskomisjoni põlengute põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks.

2. Eesti NSV Ministrite Nõukogul informeerida rakendatud abinõudest Eesti NSV Ülemnõukogu käesoleva aasta detsembrikuu istungjärgul.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemiõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

558 NSV Liidu seaduse «NSV Liidu rahvaste keeltest» eelnõu kohta

Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

1. Võtta teadmiseks NSV Liidu rahvasaadiku I. Fjuki informatsioon NSV Liidu seaduse «NSV Liidu rahvaste keeltest» eelnõu kohta.

2. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumil vaadata läbi NSV Liidu rahvasaadiku I. Fjuki informatsioonis esitatud ettepanekud.

3. Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumil informeerida Eesti NSV Ülemnõukogu kavandatud abinõudest järgmisel istungil.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU OTSUS

559 Eesti NSV Ülemnõukogu kaheteistkümnenda koosseisu saadikute valimispäeva määramise kohta

Vastavalt Eesti NSV Ülemnõukogu valimisseaduse 10. paragrahvile Eesti Nõukogude Sotsialistliku Vabariigi Ülemnõukogu otsustab:

Määrata Eesti NSV Ülemnõukogu kaheteistkümnenda koosseisu saadikute valimispäev pühapäevale, 18. märtsile 1990.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 17. novembril 1989.

EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGU PRESIDIUMI SEADLUS

560 Anu Kõbasele ja Kalle Tamrale Eesti NSV aunimetuse andmise kohta

Kauaaegse viljaka töö ja teenete eest noorsoo esteetilisel kasvatamisel anda Eesti NSV aunimetused järgmistele töötajatele:

Eesti NSV teeneline kunstitegelane

Kõbas, Anu Elmari t. — Tartu 7. Keskkooli koordirigent-muusikaõpetaja.

Eesti NSV teeneline kultuuritegelane

Tamra, Kalle Antsu p. — Viljandi Näidislastemuusikakooli direktor.

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees A. RÜTEL

Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi sekretär A. ALMANN

Tallinn, 24. novembril 1989.

INDEKS 78280

Väljaandja: Eesti NSV Ministrite Nõukogu Asjadevalitsus.

Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,4. Tellimuse nr. 1759.

ENSV MN Asjadevalitsuse Trükikoda, Tallinn.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR

Raamatupalat
89-3477a
29.12.85.

Kontrollseksemplar